

گزارش سیمینار گرامی داشت مقام علمی، فرهنگی و سیاسی آیت الله محقق خراسانی در کابل

۳ دلو ۱۳۹۸
کابل / هتل انترکانتیننتال

فعالان فرهنگی و سیاسی، اعضای جامعه مدنی، فعالان رسانه‌ای، دانشجویان، طلاب و مدرسان حوزه‌های علمیه و صدها تن از اقشار مختلف مردم شرکت داشتند.

استاد سرور دانش معاون دوم ریاست جمهوری سخنران نخست این سیمینار بود. وی درباره ضرورت و هدف برگزاری این سیمینار گفت: «شخصیت و هویت یک گروه اجتماعی و یک ملت محصول مجموعه‌ای از رخدادها، تحولات، نمادها و سمبل‌هایی

سیمینار گرامی داشت از مقام علمی، فرهنگی و سیاسی آیت الله محقق خراسانی یکی از چهره‌های مطرح علمی کشور، پنجشنبه سوم دلو ۱۳۹۸ در هتل اینترکانتیننتال در شهر کابل برگزار شد.

در این برنامه علمی و فرهنگی که به ابتکار دفتر معاونت دوم ریاست جمهوری و بنیاد اندیشه تدارک دیده شده بود و در آن شماری از مقام‌های بلندپایه دولتی، رهبران احزاب سیاسی، علما، روشنفکران، نمایندگان مردم در شورای ملی، استادان دانشگاه‌ها،

روحانیون یا علما و خوانین، در همه تحولات سیاسی و اجتماعی نیز نقش بسیار برجسته و رهبری کننده داشته‌اند و علما به طور خاص با توجه به وجهه دینی و علمی شان در همه تحولات هزاره جات حداقل در یک قرن اخیر نقش اثرگذاری ایفا کرده‌اند.

به قول معاون رئیس جایگاه علما از آن جهت درخور توجه و اهمیت است که دین و دین‌داری جزء فرهنگ مردم افغانستان است. دین در جوامعی مثل افغانستان همیشه در متن تحولات و در متن زندگی مردم حضور داشته و از این جهت است که سمبل‌های دینی مانند خود دین، از یک نوع قداست و احترام خاص هم برخوردار هستند.

استاد دانش درون‌مایه مقاومت و مبارزه مردم هزاره جات در زمان حاکمیت امیر عبدالرحمان خان را باور به ارزش‌های دینی دانسته و نقش علما را در مقاومت آن روز مردم علیه نظام استبداد عبدالرحمانی برجسته

است که در مقاطع مختلف زمانی شکل گرفته و حلقات به هم پیوسته یک زنجیر را ایجاد کرده است». به گفته معاون رئیس جمهور یکی از نیازهای مبرم برای احیا و تقویت این هویت، بررسی رویدادها و تحولات و روشن ساختن زوایای پنهان یا کتمان شده و احیای آن نمادهاست.

به قول استاد دانش، این سیمینار یادکردی است از نسلی از مجتهدان و فقهای بزرگ جامعه ما که هر یک نقش ماندگار در تحولات مرتبط به احیای هویت مردم ما داشته‌اند که یکی از آنان آیت‌الله محمد عیسی محقق خراسانی است. معاون رئیس جمهور تأکید کرد که ما در دوره خود نباید نسل ناسپاس باشیم و باید تجربه و خاطرات نسل گذشته را به نسل آینده خود با امانت‌داری منتقل کنیم.

استاد دانش جایگاه روحانیون در جامعه افغانستان را مؤثر و مفید توصیف کرده افزود: در هزاره جات

توصیف کرد. استاد دانش گفت که میرغلام محمد غبار مؤلف کتاب افغانستان در مسیر تاریخ که خود نیز به نحوی اندیشه چپی داشته و تلاش می‌کرد تا نقش علما، روحانیون و خوانین را به عنوان گروه‌های ارتجاعی به صورت منفی برجسته بسازد، ولی به نقل از سراج التواریخ علامه فیض محمد کاتب در مورد حوادث آن جنگ می‌گوید: «حکم شد که سادات و کربلائیان و زوار در کابل فرستاده شوند. این‌ها دیگر خود را کشته و مال و عیال خود را تاراج شده پنداشتند، پس تن به مرگ نهادند و ترمذ آغاز کردند و البته تا پای مرگ سر بر خط فرمان نخواهند نهاد».

معاون رئیس جمهور گفت: آقای غبار در جای دیگر هم روایت کرده است: «مردم هزاره تلفات زیادی دادند و تلفات روحانیون نسبت به فئودال‌ها بیشتر بود؛ زیرا فئودال‌ها اغلب به دولت تسلیم شدند، در حالی که روحانیون کشته یا فراری گردیدند. از یک‌هولنگ صد خانوار روحانی به دست دولت افتاده و یک هزار خانوار روحانی موفق به فرار گردید و دوهزار و یک صد روحانی در جنگ کشته شدند».

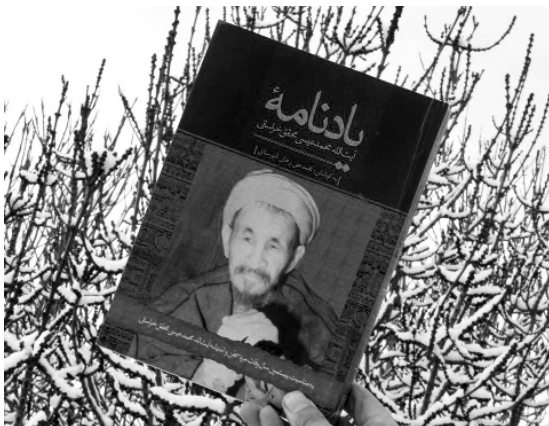
استاد دانش قتل عام‌های عبدالرحمانی در هزاره‌جات را آغاز تحولات وسیع اجتماعی - فرهنگی عنوان کرد که سرآغاز مهاجرت مردم هزاره به کشورهای منطقه و سرآغاز تحولات از جمله تحصیل و کسب دانش توسط شماری از علما در دیار هجرت به خصوص حوزه علمیه نجف گردید. وی حوزه علمیه نجف را با سابقه‌ترین مرکز پژوهشی دینی توصیف کرده و آن را قطب اجتهاد و فقه در جهان اسلام خواند. استاد دانش گفت: «حوزه علمیه نجف از اولین حوزه‌هایی است که طلاب و علمای افغانستانی از مردم هزاره و سایر شیعیان افغانستان را در دامن خود پرورش داده است».

معاون رئیس جمهور حضور طلاب و علمای جامعه شیعه و هزاره افغانستان را در حوزه‌های علمیه بیرون از کشور به سه نسل طلبه، فقهت و اجتهاد و علمای امروز طبقه‌بندی کرده و از آیت‌الله سید محمدحسن رئیس یکه‌ولنگی، علامه محمدعلی مدرس افغانی، آیت‌الله

سید محمدسرور واعظ بهسودی، آیت‌الله محمداسحاق فیاض، آیت‌الله قربان‌علی محقق کابل، آیت‌الله موسی عالمی بامیانی و آیت‌الله محمدآصف محسنی از نسل دوم و چهره‌های شاخص علمی در حوزه فقهت و مرجعیت نام برد.

معاون رئیس جمهور این نسل را نسل پرخروش و افتخارآفرین خواند که به گفته وی امروزه آثار علمی آنان حتی بعد از شصت سال نیز در همه حوزه‌های علمیه شیعه دست به دست شده و مورد استفاده همه دانش‌پژوهان علوم دینی قرار دارد. وی تأکید کرد که اکنون یک قرن تاریخ علم‌آموزی و دین‌پژوهی و تحصیل و تحقیق در این زمینه را پشت سر گذاشته‌ایم و لازم است که عده‌ای از نویسندگان همت کنند تاریخ این یک قرن و مخصوصاً زندگینامه شخصیت‌ها و تحولات مربوطه را تدوین و تبیین کنند.

استاد دانش در مورد ابعاد شخصیتی آیت‌الله محقق خراسانی و جایگاه علمی و فرهنگی وی در جهان اسلام، علامه محقق خراسانی را نابغه خواند و تلاش‌های علمی و سیاسی وی را درخور توصیف عنوان کرد. وی افزود: «احیای هویت ملی و قومی چیزی بود که محقق حداقل پنجاه سال از عمرش را برای آن صرف کرد از نجف گرفته تا سوریه و تا ایران و پاکستان. او از ایل محرومی برخاسته بود و خود یل بزرگی شد برای کشورش. قلب او برای افغانستان می‌تپید و دل او خونین و پر درد بود از جور و جفای زمانه بر خودش و بر مردمش».

به درد و درک رسید و اگر درد نمی داشت به سرزمین پدری خود عشق نمی ورزید.

دکتر احمدی گفت: با وجود که محقق خراسانی شهروند یک کشور دیگر و متولد آن کشور بود، ولی سرزمین پدری اش را هرگز فراموش نکرد و این تعهد و درک وی را نشان می دهد و این حکایت از آن دارد که آیت الله محقق خراسانی از یک خودآگاهی عمیق ملی و قومی برخوردار بود.

دکتر احمدی با اشاره به اینکه آیت الله خراسانی علم مرجعیت را در جامعه هزاره و شیعه افغانستان بلند کرد و اگر این تلاش ماندگار او را در کانتکتست مکانی قرار دهیم بسیار معنی دار می شود. به گفته دکتر احمدی آیت الله خراسانی علاوه بر آنکه برای بومی سازی مرجعیت در افغانستان مجدانه تلاش کرد از حزب وحدت اسلامی افغانستان به رهبر شهید مزاری به عنوان یک جریان سیاسی که در جهت تثبیت هویت مردم هزاره ظهور کرد با قاطعیت حمایت کرد.

در این سیمینار حجت الاسلام ناصر اخلاقی رئیس دفتر آیت الله محقق کابلی در ولایت بامیان نیز سخنرانی

به گفته معاون رئیس جمهور او در سخنرانی های خود از شهید مزاری همواره به عنوان «سردار رشید ما مزاری» تعبیر می کرد و از مرجعیت آیت الله محقق کابلی با شور و شوق استقبال کرد و برای تبلیغ و تثبیت مرجعیت وی در میان مردم افغانستان سر از پا نمی شناخت. معاون رئیس جمهور آثار علمی مطبوع محقق خراسانی را نایاب توصیف کرده گفت که آثار خطی زیادی از ایشان هم هنوز منتظر چاپ است.

استاد دانش در ادامه سخنانش علاوه کرد: «ما به سهم خود آمادگی داریم که از طریق بنیاد اندیشه این آثار را تجدید چاپ کنیم یا حداقل دیجیتال سازی تا همه استفاده کنند. از همه دوستانی که این آثار را در اختیار دارند و از همه اعضای خانواده ایشان می خواهیم که با ما در این رابطه همکاری کنند».

همچنین در این سیمینار دکتر محمد امین احمدی رئیس دانشگاه ابن سینا نیز سخنرانی کرد. آقای احمدی بزرگداشت از بزرگان علم و فرهنگ را کار شایسته توصیف کرد و گفت که خراسانی، تعهد و درد داشت و علم را با تلاش خود به دست آورد. وی از علم

برداشت. وی گفت: آیت الله خراسانی همواره تأکید داشت که برای تثبیت جایگاه هویت ملی مردم ما سه کار ضرورت است و یکی از آن‌ها رهبری قوی سیاسی است. به قول آقای اخلاقی، آیت الله خراسانی با درک همین ضرورت در حالی که خود یک مرجع بزرگ دینی و فقهی بود؛ اما برای تقویت حزب وحدت اسلامی افغانستان به رهبری شهید مزاری برای تثبیت هویت ملی مردم هزاره در افغانستان همواره در سخنرانی‌هایش مشتت را گره می‌کرد و با صدای بلند شعار می‌داد: «مزاری مزاری ما همه سرباز توایم».

در سیمینار گرامی داشت از بیستمین سالروز وفات محقق خراسانی آیت الله واعظ‌زاده بهسودی نیز پیرامون شخصیت وی صحبت کرد. وی گفت که من از نخستین آشنایی با آیت الله محقق خراسانی تحت تأثیر او قرار گرفتم و همواره از دیدگاه و بیانات وی استفاده می‌کردم.

آیت الله واعظ‌زاده همچنین درباره محقق خراسانی گفت که او بنیان‌گذار مرجعیت دینی در افغانستان بود و اگر تأکیدات محقق خراسانی نمی‌بود آیت الله محقق

کرد. آقای اخلاقی آیت الله خراسانی را بنیان‌گذار مرجعیت دینی در جامعه هزاره و شیعه افغانستان خواند. وی گفت که آیت الله خراسانی یک عالم تک‌بعدی نبود، او تنها به علم اصول، علم فقه و کلام تخصص نداشت، بلکه در همه رشته‌های علوم اسلامی تخصص داشت و با توجه به همین تخصصی که در حوزه‌های علوم اسلامی داشت به مقام مرجعیت رسید.

آقای اخلاقی گفت: خراسانی با تلاش‌ها و تأکید فراوان برای مرجعیت آیت الله محقق کابلی سنگ بنای مرجعیت فقهی را در افغانستان گذاشت و خود در این زمینه نهایت تلاش کرد و از این جهت است که من می‌گویم آیت الله خراسانی بنیان‌گذار مرجعیت دینی در افغانستان است. به گفته آقای اخلاقی، نسل بعدی فقها و مجتهدین مردم ما در افغانستان مدیون تلاش‌های ماندگار آیت الله خراسانی و آیت الله محقق کابلی برای بومی شدن مرجعیت در افغانستان‌اند.

به گفته آقای اخلاقی، آیت الله خراسانی نه تنها برای بومی‌سازی مرجعیت در افغانستان تلاش کرد؛ بلکه در مورد تثبیت هویت ملی مردم هزاره نیز گام‌های بلندی

تحصیل علوم دینی مشغول شد و سرانجام به سن بیست سالگی سطوح عالی به اتمام رساند.

وی پس از بازگشت به کشور ایران از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۱ در حوزه علمیه مشهد در مقاطع مختلف علوم دینی تدریس کرد. پس از آن که جامعه تشیع و احزاب شیعی در افغانستان تشکیل حزب وحدت اسلامی افغانستان را به وجود آوردند، وی قاطعانه از این حزب حمایت کرد. همچنین آیت الله خراسانی در راستای مرجعیت آیت محقق کابلی نیز تلاش های ارزشمندی را به انجام رسانید. وی به عنوان بنیان گذار مرجعیت علمی کشور به نقش وی به عنوان بنیان گذار مرجعیت در افغانستان احترام خاص قائل اند. از آیت الله محقق خراسانی به تعداد شانزده عنوان اثر علمی باقی مانده است که شماری از آن ها هنوز به زیور چاپ آراسته نشده است. □

کابلی مسئولیت مرجعیت را نمی پذیرفت. به گفته وی، تجلیل از محقق خراسانی ابتکار عالی از سوی استاد دانش است و بعد از این نیز هرکسی این سنت را تعقیب کند ابتکار به نام استاد دانش ثبت شده است. آیت الله واعظ زاده بهسودی همچنین گفت: خراسانی حقیقتاً است که همه ساله از وی تجلیل شود. سیمینار گرامی داشت از مقام علمی، فرهنگی آیت الله خراسانی با دعائیة آیت الله واعظ زاده بهسودی خاتمه یافت.

آیت الله خراسانی اصالتاً از قریه جنگلگ منطقه کرمان از توابع ولسوالی لعل و سرچنگل است. وی پس از هجرت قنبر علی، پدرش، به اثر ظلم و جور حاکمیت آن روز به بیرون از کشور، در سال ۱۳۵۵ ه. ق / ۱۳۱۵ ه. ش در روستای گیامی واقع در جنوب شرق مشهد متولد شد. وی به سن ده سالگی همراه با عموی روحانی اش شیخ میرزا علی کرمانی به نجف اشرف رفته و در عرصه